

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

HOÀNG TIẾN THÀNH

NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH TRONG TRANH
CỦA HOẠ SĨ LÊ PHỔ VẬN DỤNG TRONG
DẠY HỌC MÔN MỸ THUẬT TẠI TRƯỜNG THCS NGUYỄN
PHONG SẮC, THÀNH PHỐ HÀ NỘI

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC BỘ MÔN MỸ THUẬT
KHÓA: 7 (2019-2021)

Hà Nội, 2023

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: TS. Phạm Hùng Cường

Phản biện 1: PGS.TS Nguyễn Văn Cương

Phản biện 2: PGS. TS Trần Thị Biển

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ tại Trường
ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
vào ngày 19 tháng 4 năm 2023

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Mỹ thuật gắn liền với đời sống của chúng ta, là một món ăn tinh thần không thể thiếu của đời sống con người, mỹ thuật dùng những hình ảnh có tính thẩm mỹ và có sức biểu cảm để nhằm phản ánh thực trạng đời sống con người. Mỹ thuật hiện đại đã trở thành nhu cầu phổ biến và cần thiết với mọi đối tượng, mọi tầng lớp, mọi lứa tuổi. Con người tiếp xúc với mỹ thuật không chỉ nhằm mục đích giải trí, mà còn nâng cao khả năng cảm thụ được cái đẹp của cuộc sống. Việc đưa mỹ thuật vào trường học không nằm ngoài mục đích nâng cao năng lực thẩm mỹ cho học sinh, các em sẽ cảm nhận cuộc sống một cách tốt đẹp hơn. Không thể phủ nhận khi cho rằng mỹ thuật trở thành một môn học có sức ảnh hưởng to lớn đối với nhận thức của con người, nhất là đối với trẻ em. Trẻ thơ có lối suy nghĩ rất trong sáng tùy thuộc vào môi trường giáo dục mà có những sắc màu khác nhau. Các em rất nhạy bén với những màu sắc mà các em nhìn thấy được. Mỹ thuật sẽ đưa vào trẻ những suy nghĩ và tính cách đẹp đẽ, làm cho đời sống của trẻ thêm phong phú và sáng tạo hơn. Để có cơ sở hình thành một nhân cách đẹp, giáo dục đạo đức tư tưởng và nếp sống văn minh cho học sinh thì việc học mỹ thuật được xem như một trong những phương thức truyền đạt hiệu quả nhất.

Là người nổi tiếng hoạt động trong lĩnh vực mỹ thuật, họa sĩ Lê Phổ đã và đang gìn giữ và phát triển ngành hội họa Việt Nam. Mặc dù làm việc và sáng tác tranh ở nước Pháp, nhưng họa sĩ vẫn giữ niềm đam mê trọn vẹn với hội họa của nước nhà với nhiều sáng tác đậm chất truyền thống dân tộc, nhiều chất liệu và thể loại phong phú. Là một giáo viên mỹ thuật, trong quá trình giảng dạy môn mỹ thuật cho học sinh, học viên nhận thấy học sinh của mình còn nhiều lúng túng trong việc vận dụng màu sắc, hình mảng, đậm nhạt, đường nét trên các bài tập thực hành. Học viên muốn có một nghiên cứu sâu để có thêm những kiến thức chuyên môn nhằm áp dụng vào giảng dạy những bài tập cơ bản phù hợp dễ hiểu, học sinh của mình có thể nắm bắt yêu thích, tìm tòi học hỏi các môn học về mỹ thuật.

Thông qua các tác phẩm của họa sĩ Lê Phổ học viên thấy cần thiết phải khai thác các yếu tố tạo hình trong tranh của ông để vận dụng vào các bài học mỹ thuật cho học sinh trường THCS Nguyễn Phong Sắc thành phố Hà Nội. Vì thế, học viên chọn đề tài "**Nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vận dụng trong dạy học môn mỹ thuật tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc, Hà Nội**" làm đề tài luận văn của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu

2.1. Những tài liệu viết về họa sĩ Lê Phổ

Cuốn *Mỹ thuật Việt Nam hiện đại* biên soạn trường Đại học Mỹ thuật Hà Nội (2005) của Nxb Mỹ thuật [38]

Cuốn *Mỹ thuật Việt Nam thế kỷ 20* biên soạn Nguyễn Quân (2010) của Nxb Thế giới [29]

Cuốn *Nghiên cứu Mỹ thuật* biên soạn Viện Mỹ thuật (2007) của Nxb Mỹ thuật [42]

Cuốn *Họa sĩ Lê Phổ* biên soạn Bộ văn hóa, thể thao và du lịch (2007) [49]

Vĩnh biệt Lê Phổ: Danh họa Việt Nam trên đất Pháp trong tạp chí Đại đoàn kết cuối tuần số 279 (2001) của tác giả Trần Văn Mỹ [57]

2.2. Những tài liệu viết về phương pháp dạy học mỹ thuật

Bộ giáo dục và đào tạo (2007) dự án phát triển giáo viên tiểu học *Mỹ thuật và phương pháp dạy học Mỹ thuật*, Nxb Giáo dục Việt Nam [8]

Trần Bá Hoàn (2016), *Đổi mới phương pháp dạy học, chương trình và sách giáo khoa*, Nxb Đại học sư phạm, Hà Nội [16]

Bộ giáo dục và đào tạo (2015), *Tài liệu dạy học Mỹ thuật dành cho giáo viên trung học cơ sở*, Nxb Giáo dục Việt Nam [11]

Lê Quốc Bảo (chủ biên) (2007), *Một số vấn đề về Đào tạo và Sáng tác Mỹ thuật*, Nxb Trường Đại học Mỹ thuật Hà Nội [4]

Nguyễn Thị Hồng Thư (2010), *Giáo trình Mỹ thuật học*, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương [34]

Tuy nhiên chưa có tài liệu nào đề cập cụ thể đến việc vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vào trong dạy học mỹ thuật tại trường THCS, vì vậy, đây cũng là điểm mới trong đề tài luận văn của học viên.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Luận văn nghiên cứu về đặc trưng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ. Vận dụng vào dạy học mỹ thuật cho học sinh lớp 6, lớp 7 tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc, Hà Nội, nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn về việc vận dụng nghệ thuật trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vào dạy học mỹ thuật tại Trường THCS Nguyễn Phong Sắc.

- Nghiên cứu thực trạng dạy học mỹ thuật tại trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc.

- Nghiên cứu vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vào một số bài vẽ tranh phong cảnh, các chủ đề về thiết kế trong môn mỹ thuật ở trường THCS.

- Thực nghiệm việc vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ trong dạy học mỹ thuật trường THCS

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Những đặc trưng về tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vào dạy học mỹ thuật tại trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Một số tác phẩm tiêu biểu của họa sĩ Lê Phổ.
- Các bài học mỹ thuật trong chương trình lớp 6; 7 tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc.
- Thời gian nghiên cứu từ tháng 8 năm 2019 đến tháng 6 năm 2020

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn sử dụng các phương pháp nghiên cứu cơ bản sau để giải quyết những vấn đề đặt ra:

- *Phương pháp thu thập, nghiên cứu dữ liệu thứ cấp:*
Tìm kiếm các tài liệu tham khảo liên quan đến họa sĩ Lê Phổ, đặc điểm tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ đã được nghiên cứu trước đó để hiểu rõ hơn về đề tài. Học viên căn cứ vào dữ liệu thứ cấp để làm cơ sở lý luận cho những nghiên cứu sau này của đề tài.

- *Phương pháp tổng hợp:* Tổng hợp các dữ liệu, hình ảnh liên quan trực tiếp đến hướng nghiên cứu của đề tài trong số những dữ liệu thứ cấp để tiện cho việc phân tích, so sánh.

Trong luận văn học viên còn sử dụng phương pháp liên hệ thực tiễn để sau khi đã xem tranh của họa sĩ Lê Phổ, học sinh

có thể vận dụng những hình ảnh của thực tế các hoạt động hàng ngày của các em vào các bài tập trên lớp.

Phương pháp trò chơi cũng được học viên sử dụng trong luận văn với việc đưa ra những trò chơi với chủ đề thiên nhiên, gia đình. Áp dụng màu sắc và bố cục trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vào những hình ảnh trong trò chơi sẽ giúp các em học sinh tìm hiểu nhanh nhạy hơn trong bài tập thực hành.

6. Những đóng góp của luận văn

6.1. Về mặt lý luận

Luận văn góp phần khẳng định và nâng cao chất lượng giảng dạy, môn mỹ thuật nói chung và học phần vẽ tranh tạo dáng nói riêng. Đóng góp thêm nguồn tài liệu có hệ thống, chuyên sâu cho giáo viên và học sinh trong các bài học.

6.2. Về mặt thực tiễn

Tạo cho học sinh khám phá phương pháp vẽ mới lạ, độc đáo. Đồng thời góp phần nhỏ vào nghiên cứu nghệ thuật để hiểu rõ được giá trị thẩm mỹ, giá trị nghệ thuật của nội dung và hình thức biểu hiện trong một số tác phẩm hội họa.

Những ứng dụng trong quá trình nghiên cứu là tài liệu hữu ích để vận dụng trong quá trình giảng dạy, soạn giáo án, đổi mới phương pháp dạy và học, nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy cho học sinh trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc.

7. Bố cục của luận văn

Kết cấu của luận văn ngoài phần: Mở đầu, Nội dung được kết cấu gồm 2 chương, Kết luận, Phụ lục và Tài liệu tham khảo.

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn của đề tài (36 trang).

Chương 2: Đặc điểm tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vận dụng vào dạy học mỹ thuật tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc (35 trang).

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. Nghệ thuật tạo hình

1.1.2. Bố cục trong tranh

1.1.3. Đường nét

1.1.4. Hình mảng

1.1.5. Màu sắc

1.2. Dạy học mỹ thuật

1.2.1. Một số phương pháp áp dụng trong dạy học mỹ thuật

1.2.2. Một số kỹ thuật dạy học tích cực

1.3. Khái quát về chương trình giáo dục phổ thông 2018

Theo *Chương trình giáo dục phổ thông* ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT- BGDĐT ngày 26 tháng 2 năm 2018 [12] của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo Môn Mỹ thuật, nội dung giáo dục mỹ thuật được chia theo hai giai đoạn: giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp và giai đoạn giáo dục cơ bản. Giai đoạn giáo dục cơ bản: Mỹ thuật là nội dung giáo dục bắt buộc từ khối 1 đến khối 9. Chương trình tạo cơ hội cho học sinh làm quen và trải nghiệm kiến thức mỹ thuật thông qua nhiều hình thức hoạt động, hình thành khả năng quan sát và cảm thụ nghệ thuật, khả năng cảm nhận và tìm hiểu sâu sắc về những giá trị văn hóa nổi bật trong đời sống con người.

Đối với phân môn mỹ thuật cấp trung học cơ sở GV cần nắm rõ phương pháp, cách thức giảng dạy theo định hướng giáo dục phổ thông. Người giáo viên dựa theo tình hình thực tế nơi mình công tác, từng đối tượng học sinh, điều kiện cơ sở vật chất mà áp dụng linh hoạt sáng tạo phương pháp vào giảng dạy sao cho phù hợp. Từ đó cần thực hiện theo hình thức kiểm tra đánh giá kết quả giáo dục môn mỹ thuật. Để đối chiếu và so sánh năng lực học sinh đạt được với mục tiêu là môn học thì mục đích của việc đánh giá kết quả giáo dục môn mỹ thuật được sinh ra. Để chương trình có thể vận dụng tốt vào đánh giá kiến thức trong thực hành, sáng tạo áp dụng với thực tế thì phương pháp được đề ra chủ yếu là đánh giá quá trình cùng đánh giá tổng kết. Với phương pháp chủ yếu là đánh giá quá trình kết hợp cùng đánh giá tổng kết để có những điều chỉnh thích hợp trong hoạt động dạy và học thì việc sử dụng những công cụ đánh giá như quan sát, nhận xét sản phẩm, hồ sơ học tập... là rất cần thiết.

1.4. Khái quát về họa sĩ Lê Phổ

1.4.1. Cuộc đời và sự nghiệp của họa sĩ Lê Phổ

Lê Phổ sinh năm 1907 tại Hà Đông, một thị xã nhỏ mà nay đã trở thành một quận phát triển của Hà Nội (thành phố nằm ở phía Bắc của Việt Nam). Cụ Lê Hoan, thân sinh của họa sĩ là đại thần An Nam tại tỉnh Hà Tây trong một năm ngắn ngủi cai trị của Vua Hàm Nghi (1884-1885). Khi Lê Phổ mới 3 tuổi,

mẹ của ông qua đời. Năm năm sau đó, vào năm 1915, cha của Lê Phổ qua đời; vậy là Lê Phổ ở tuổi lên tám, trở thành một đứa trẻ mồ côi cả cha lẫn mẹ.

Vào năm 1923 khi mười sáu tuổi, Lê Phổ thể hiện tài năng và đam mê dành cho hội họa, đầu tiên là tự học sau đó ông theo học tại một trường dành cho các nghệ sĩ ở Hà Nội, Trường Đào tạo Kỹ nghệ, do Giáo sư Gustave Hieroltzn làm giám đốc và giảng dạy. Hai năm sau đó, vào năm 1925, những vì sao đã dẫn đường chỉ lối cho chàng trai trẻ Lê Phổ khi Victor Tardieu (1870-1937), một họa sĩ đến Việt Nam năm 1920, bước vào cuộc đời của anh ta. Lê Phổ rất yêu quý và thần tượng ông ấy. Như một người hướng dẫn và một người cha, Victor Tardieu đã giúp tạo nền móng cho sự nghiệp nghệ thuật to lớn mà Lê Phổ thực hiện hơn 70 năm sau đó.

1.5. Tổng quan về trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc

1.5.1. Đặc điểm trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc

Hơn 40 năm về trước, được sự quan tâm của Đảng và chính quyền Thành Phố, bằng nguồn kinh phí từ quỹ Xổ số kiến thiết Thủ đô, ngôi trường mang tên Đại La được xây dựng tại ngõ 44 phố Đại La, quận Hai Bà Trưng. Ngôi trường có khuôn viên rộng rãi, khang trang bề thế với dãy nhà 4 tầng 32 phòng học và các phòng ban... trên diện tích 12.000m²; thu hút gần 3.000 học sinh cấp 1 và 2 vào học. Năm học 1978 – 1979,

trường được tách thành 2 trường Đại La A và Đại La B. Sau đó 1 năm, trường Đại la A và Đại La B được sát nhập lại thành trường cấp 1 và 2 Đại La.

Năm 1982, trường được Bộ GD&ĐT đổi tên thành trường Cấp 1 và 2 Nguyễn Phong Sắc, ngôi trường mang tên nhà cách mạng tiền bối của Đảng cộng sản, người con ưu tú của Thủ đô Hà Nội, một trong những người đầu tiên thành lập tổ chức Cộng sản ở trong nước tại số nhà 5D Hàm Long, một chiến sĩ Cộng sản kiên trung đã dũng cảm hi sinh vì sự nghiệp cách mạng của dân tộc. Đến năm 1994, nhằm phát triển chính quy theo mô hình của Giáo dục, trường được tách cấp và mang tên trường THCS Nguyễn Phong Sắc.

Trải qua nhiều giai đoạn khó khăn song các thế hệ cán bộ giáo viên và học sinh nhà trường luôn chung sức đồng lòng phấn đấu “Thầy dạy tốt- Trò chăm ngoan”. Nhiều thế hệ giáo viên đã gắn bó với mái trường từ những ngày đầu, dành trọn tâm huyết của nghề giáo để xây dựng lên một nền tảng giáo dục vững chắc như hôm nay. Chất lượng giáo dục luôn được quan tâm và được đặt lên hàng đầu với sự tiến bộ rõ rệt qua từng năm. Tại các sân chơi trí tuệ, nhiều học sinh giỏi của nhà trường tham gia và đã đạt những giải cấp quốc gia, thành phố và cấp quận.

Ở lứa tuổi THCS, học sinh có những bước chuyển biến rõ rệt về nhận thức cũng như tư duy. Việc tìm tòi, khám phá và

thể hiện bản thân được các em bộc lộ ra một cách tích cực. Việc được học tập và sinh sống ở thành phố cũng giúp ích cho các em rất nhiều về việc có thể tìm hiểu những cơ sở dữ liệu lớn của thành phố, gặp gỡ, giao lưu với các nghệ sĩ nổi tiếng trong nước. Nhận biết được tiềm năng phát triển to lớn đó học viên mong muốn nhà trường và những nhà lãnh đạo có thể tạo điều kiện để đầu tư phát triển thêm về việc học tập mỹ thuật và ứng dụng được những giáo án, phương pháp dạy học mới vào giảng dạy.

1.5.2. Cơ sở vật chất

Những năm qua, trường THCS Nguyễn Phong Sắc luôn nhận được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo các cấp ủy Đảng, chính quyền cùng các ban ngành và hội cha mẹ học sinh. Cơ sở vật chất cũ đều được thay mới hoàn toàn để phục vụ cho công tác giảng dạy và học tập của học sinh. Được nhà nước truy tặng danh hiệu trường chuẩn quốc gia vào năm 2006 là một nỗ lực hết sức to lớn của các giáo viên, học sinh và phụ huynh của trường.

Sau 23 năm xây dựng, đến năm 2010 trường THCS Nguyễn Phong Sắc được đầu tư xây dựng theo thiết kế mới, là công trình kỷ niệm 50 năm ngày thành lập quận Hai Bà Trưng và gắn biển năm 2011. Ngôi trường mang một diện mạo mới, khang trang và hiện đại với 3 hồi nhà tầng gồm 32 phòng học

và nhà hiệu bộ, 4 phòng chức năng, phòng đồ dùng dạy học, thư viện, khu nhà thể chất, khu TĐTT. Ngôi trường yên tĩnh với những hàng cây xanh rợp mát nằm tĩnh lặng giữa những ồn ào náo nhiệt của phố phường, trở thành môi trường học đường tốt cho các em học tập.

1.5.3. Đội ngũ giáo viên

Bên cạnh đó, nhà trường luôn chú trọng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ của đội ngũ giáo viên, những nhân tố quyết định chất lượng giáo dục. Đến nay, 100% giáo viên nhà trường được đào tạo đạt chuẩn. Nhiều giáo viên đã đạt những danh hiệu cao quý cấp Quốc Gia, Thành phố, cấp Quận trong các cuộc thi... Trong nhiều năm liền trường liên tiếp đạt danh hiệu tiên tiến cấp Quận, được nhận bằng khen của Bộ Giáo dục.

Ban Giám hiệu: Gồm có 01 Hiệu trưởng chịu trách nhiệm quản lý chung, 02 Hiệu phó. Một hiệu phó quản lý chỉ đạo sát sao về chuyên môn, công tác giảng dạy và nâng cao chất lượng dạy học. Một hiệu phó chịu trách nhiệm quản lý công tác phổ cập, cơ sở vật chất, các hoạt động văn, thể, mỹ... của Nhà trường.

Đội ngũ giáo viên: Giáo viên được chia thành nhiều tổ khác nhau mỗi tổ tương ứng với mỗi khối lớp. Ví dụ tổ 1 gồm

giáo viên chủ nhiệm, giáo viên hỗ trợ tổ khối, giáo viên chuyên cũng được chia đều theo các tổ... lần lượt cho đến khối 9

Hội đồng sư phạm và các đoàn thể: Chi bộ bao gồm có 23 đảng viên, các đồng chí đảng viên.

1.5.4. Thực trạng dạy và học mỹ thuật tại trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc

Qua thực tế giảng dạy, mỹ thuật là môn học về nghệ thuật cái đẹp, thu hút được rất nhiều các em học sinh, và cho đến bây giờ hầu hết các trường từ mầm non, tiểu học và trung học sở đã có giáo viên chuyên dạy môn mỹ thuật.

Sử dụng các biện pháp dạy học tích cực, tổ chức các hoạt động giáo dục nhằm phát huy cao tính chủ động, sáng tạo học tập của học sinh với môn mỹ thuật đã giúp học viên có thể gần gũi hơn đồng cảm sâu sắc hơn với những đặc điểm tâm sinh lý của lứa tuổi học sinh là nền tảng cho học viên có thể phát huy được những phương pháp dạy học mới ở trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc, Hà Nội sao cho trường ngày càng một lớn mạnh hơn đạt được kết quả cao hơn; đáp ứng yêu cầu giáo dục mà Đảng và Nhà nước giao phó.

Tiểu kết chương 1

- Đưa ra một số khái niệm liên quan đến luận văn, phân tích ưu điểm và hạn chế khi dạy học mỹ thuật tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc.

- Khái quát chung về đặc điểm tranh của họa sĩ Lê Phổ.

→ Tìm ra hướng vận dụng phù hợp cho nội dung chương 2.

Chương 2

ĐẶC ĐIỂM TẠO HÌNH TRONG TRANH HỌA SĨ LÊ PHỔ

VẬN DỤNG VÀO DẠY HỌC MỸ THUẬT TẠI TRƯỜNG THCS NGUYỄN PHONG SẮC

2.1. Đặc điểm chủ đề trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

Nghệ thuật tranh sơn dầu đã được những họa sĩ phương Tây sáng tác và đúc kết từ rất nhiều năm về trước, các danh họa sĩ thời kỳ đầu của nền nghệ thuật nước nhà đã nghiên cứu sáng tạo vẽ sơn dầu và tiếp thu những kiến thức đã được đúc kết để truyền cảm hứng vào những bức tranh của chính mình. Những họa sĩ thời kỳ ấy đã biết cách vận dụng nhuần nhuyễn tính truyền thống dân tộc vào những phương pháp nghiên cứu của châu Âu. Một sự kết hợp hài hòa giữa văn hóa nghệ thuật phương Đông với văn hóa nghệ thuật phương Tây đem tới một luồng gió mới trong sáng tác nghệ thuật của Việt Nam. Thời kỳ đầu trong sáng tác họa sĩ Lê Phổ luôn gắn bó với chất liệu lụa, là chất liệu truyền thống mà người thầy đầu tiên là ông Victor Tardieu luôn khuyên các học trò của mình theo đuổi. Victor Tardieu là hiệu trưởng đầu tiên thành lập trường cao đẳng Mỹ thuật Đông Dương tuy là người Pháp nhưng khi giảng dạy cho

các học trò ông luôn đề cao tính dân tộc trong sáng tác của các học trò của mình.

2.1.1. Tranh tĩnh vật của họa sĩ Lê Phổ

Nhìn cả quá trình sáng tác của họa sĩ Lê Phổ thì hoa là đối tượng được ông rất yêu thích, trong tranh tĩnh vật của ông không chỉ có hoa là đối tượng chính mà trong đó còn có quả và các đồ vật khác. Tranh ông thể hiện sự yêu thích đặc biệt đối với các loài hoa và hoa luôn là đối tượng chủ đạo. Như chia sẻ từ bà Vaux người vợ của ông. Ở cả hai giai đoạn sáng tác tranh lụa và tranh sơn dầu, ông đều có niềm yêu thích đặc biệt đối với bông hoa, ông yêu những bông hoa và ông luôn cho chúng được xuất hiện trên những bức họa của ông. Khi ông đang say sưa vẽ những bông hoa, bà là người đã chụp lại những khoảnh khắc ấy. Trong giai đoạn sáng tác chất liệu lụa khác hẳn giai đoạn vẽ sơn dầu ông sáng tác rất nhiều tranh tĩnh vật. Những bức tranh tĩnh vật chất liệu lụa của ông khá ít và cũng không đa dạng màu sắc cũng như biểu cảm. Những tác phẩm trong giai đoạn này khiến người xem thấy rõ sự ảnh hưởng của hội họa Trung Hoa cổ trong bố cục cũng như màu sắc trong đó.

2.1.2. Chủ đề về hình tượng người phụ nữ trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

Ngoài hình tượng hoa thì hình tượng những người phụ nữ cũng thường được có mặt trong các tác phẩm của họa sĩ Lê Phổ.

Ở tranh lụa người vẽ cần một sự tỉ mỉ thận trọng dùng những nét chấm phá tinh tế trong từng bước vẽ và ngược lại ở tranh sơn dầu thì những nét tỉ mỉ trau chuốt được thay bằng sự tự do phóng khoáng, giải phóng ra khỏi sự gò bó và từ đó người họa sĩ có thể thỏa sức sáng tạo màu sắc cho bức tranh. Các tác phẩm trong thời điểm này thể hiện sự tự do, vượt ra khỏi danh giới với thiên hướng sử dụng kết hợp nhiều màu sắc, ánh sáng được sử dụng nhiều để tạo hiệu ứng cho người xem và những bức tranh ở thời kỳ này của ông đều có khuynh hướng tràn ngập ánh sáng, là sự ảnh hưởng bởi trường phái Ấn tượng.

Rất nhiều tác phẩm của họa sĩ Lê Phổ vẽ phụ nữ trong trang phục truyền thống của Việt Nam bên cạnh những bông hoa khoe sắc màu rực rỡ.

2.2. Đặc điểm chất liệu trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

2.2.1. Chất liệu sơn dầu trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

Hình tượng người phụ nữ trong tranh sơn dầu của họa sĩ Lê Phổ là một sự thay đổi về cả hình thức lẫn tư tưởng của người nghệ sĩ, từ tư tưởng có phần truyền thống của người Á

Đông trong tranh lụa với cách khai thác mảng hình đặc trưng của tranh lụa. Thì ở tranh sơn dầu cách xây dựng hình tượng có chuyển biến rõ rệt, tuy nhân vật được tác giả xây dựng vẫn gắn liền với hình ảnh của người phụ nữ Việt Nam trong tà áo dài. Sự thay đổi lớn trong sáng tác về đề tài phụ nữ trong tranh lụa của ông là luôn gắn với tình mẫu tử như một sự khát khao của người con không có mẹ bên cạnh trong suốt thời kỳ thơ bé, được truyền tải lên thành tác phẩm. Người phụ nữ trong tranh sơn dầu của ông tươi sáng hơn tự do hơn và hiện hữu với vẻ đẹp người phụ nữ bên cạnh những bông hoa, có những lúc tưởng như chỉ làm nền cho những bông hoa ấy chứ không còn là nhân vật chính và là trọng tâm của tác phẩm như thời kỳ trước đây. Sự chuyển biến về tâm lý trong các tác phẩm của ông giữa hai thời kỳ rất rõ ràng trong cả đề tài tĩnh vật lẫn đề tài về con người, sự cầu kỳ trong bố cục của thời kỳ trước đã không còn bị chi phối trong thời kỳ này. Giá trị của dòng tranh sơn dầu của ông nằm ở sự thể hiện màu sắc tươi tắn vui vẻ, hòa sắc đẹp không gian trong treo thể hiện kỹ thuật sơn dầu cao siêu.

2.2.2. Chất liệu lụa trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

2.3. Vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ trong giảng dạy mỹ thuật trường THCS Nguyễn Phong Sắc

2.3.1. Vận dụng về bố cục trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

Trong quá trình giảng dạy và định hình những kiến thức về tìm hiểu bố cục bản thân học viên nhận thấy học sinh mình còn rất yếu và hạn chế ở khả năng sắp xếp các mảng hình trên trang giấy, cách sắp xếp những mảng hình mà mình tìm được, không bao quát được các đối tượng mình cần diễn tả. Tranh của họa sĩ Lê Phổ với đề tài khá tương đồng với những bài tập của học sinh nên đây cũng là một gợi ý giúp học sinh tìm hiểu, hiểu hơn về cách bố cục cho một bài tĩnh vật cần những gì để tạo nên được một bức tranh đẹp có hồn, nhuần nhuyễn về cách xử lý hình khối. Không gian của bức tranh được tạo nên như thế nào cho hấp dẫn và hiệu quả

2.3.2. Vận dụng về màu sắc trong tranh của họa sĩ Lê Phổ

Khi áp dụng việc cảm nhận về màu sắc trong tranh của Lê Phổ vào dạy học, học viên nhận thấy có thể áp dụng được kỹ thuật mảnh ghép, sau khi học sinh đã chọn ra được cho mình những bức tranh với bố cục phù hợp với khả năng sáng tạo của các em. Học viên sẽ cho các em thảo luận theo hai nhóm để tìm ra được những hoạt động cụ thể hay ý nghĩa của từng mảng miếng màu sắc trong tranh, từ đó có thể áp dụng những màu

sắc đặc trưng vào bài vẽ của mình. GV đưa ra câu hỏi cho HS trả lời: màu sắc trong tranh các em quan sát được là những màu gì? Có những mảng màu lớn, nhỏ nào trong tranh? Có những màu nào mà em yêu thích nhất? HS sẽ theo cảm xúc của mình mà đưa ra câu trả lời. Thông qua những hoạt động cũng như kỹ thuật dạy học đã áp dụng, thì việc tiếp thu các giá trị trong các tác phẩm tranh của họa sĩ Lê Phổ sẽ tạo cho học sinh nhìn nhận những mảng miếng màu sắc ở những góc độ khác nhau, từ đó có thể áp dụng những màu sắc đó vào bài vẽ là cho bức tranh thêm phần sống động, tư duy các em sẽ được gợi mở và chủ động hơn trong việc vẽ màu.

2.3.3. Vận dụng về hình mảng trong tranh của họa sĩ Lê

Phổ

Trong khi sáng tác một bức tranh thì việc chọn ra mảng miếng, cũng như bố cục sắp xếp những mảng trong tranh là yếu tố quan trọng trong việc quyết định nên vẽ đẹp và sự độc đáo trong bức tranh. Một bài vẽ tranh có bố cục chặt chẽ là phải biết cách sắp xếp hình mảng sao cho hợp lí, cân đối, biết cách khai thác những mảng xung quanh và phân phối một cách hợp lí các hình với nhau trong một tổng thể chặt chẽ.

Tùy theo yêu cầu của đề tài, học sinh chọn ra cho mình những mảng miếng yêu thích của mình để thể hiện lên tác phẩm của mình. Bút pháp cũng như cách sắp xếp bố cục, hình mảng của họa sĩ Lê Phổ rất tỉ mỉ và chau chuốt, ông dùng những mảng

hình lớn và sắp xếp những nhân vật cũng như phong cảnh với những ý đồ sâu xa. Việc học hỏi cách sắp xếp bố cục, hình mảng trong tranh của ông để áp dụng cho bài học cần được nhân rộng.

2.4. Thực nghiệm vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ trong dạy học môn mỹ thuật tại trường THCS Nguyễn Phong Sắc

2.4.1. Mục tiêu thực nghiệm

Khi đã có những kết quả khởi đầu trong quá trình nghiên cứu mà vẫn cần khẳng định lại cho chắc chắn kết luận đã nêu ra thì việc thực nghiệm sư phạm được sử dụng. Để tiến hành đánh giá những thay đổi trong quá trình nghiên cứu trên học viên đã dùng những biện pháp đã đề xuất trong nghiên cứu của mình.

2.4.2. Đối tượng, cơ sở thực nghiệm

Khảo sát trên 40 học sinh đang theo học tại trường đều là con em đang theo học học viên đã tiến hành thử nghiệm như sau: Gồm 2 lớp là lớp đối chứng và lớp thực nghiệm

2.4.3. Cách thức thực nghiệm

Để tiến hành thực nghiệm học viên tiến hành theo 3 bước:

- *Bước 1: Chuẩn bị.*

Thiết kế và triển khai phương pháp dạy học tích cực, vận dụng nghệ thuật tạo hình trong tranh tĩnh vật của họa sĩ Lê

Phổ áp dụng vào bài học 6/1 và 8/1 trong các tiết học của chủ đề 1 và chủ đề 6.

- *Bước 2:* Tiến hành thực nghiệm tại lớp thử nghiệm và lớp đối chứng.

- *Bước 3:* So sánh kết quả giữa lớp thực nghiệm và lớp đối chứng đánh giá kết quả theo chương trình nội dung thực nghiệm.

2.4.4. Tiến hành thực nghiệm

+ *Bước 1. Làm việc chung cả lớp.*

Giáo viên chia nhóm, xác định mục tiêu, quy định thời gian.

+ *Bước 2. Làm việc theo nhóm.*

Các nhóm cử nhóm trưởng, lập kế hoạch làm việc cùng các thành viên.

Từng cá nhân nhận nhiệm vụ và làm việc cá nhân.

Trao đổi ý kiến, thảo luận trong nhóm.

+ *Bước 3. Thảo luận đưa ra ý kiến chung, hoặc kết quả làm việc.*

Nhóm cử đại diện trình bày kết quả của nhóm mình.

Các nhóm lắng nghe, quan sát và bổ sung.

Giáo viên nhận xét.

Sau thời gian thực hiện hoạt động cùng nhau, các nhóm đã hoàn thiện tác phẩm của mình và tiến hành trình bày.

2.4.5. Kết quả thực nghiệm

2.4.6. Đánh giá thực nghiệm

Tiểu kết chương 2

Trong chương 2, học viên đã nêu bật được nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ, bao gồm cả tranh lụa, sơn dầu với các chủ đề khác nhau.

Ông cũng là tấm gương để cho thế hệ sau kế thừa và phát huy, là những người giáo viên dạy học bộ môn Nghệ thuật, muốn truyền lửa cho thế hệ sau thì nên tìm hiểu nghiên cứu kỹ về những họa sĩ lớn để áp dụng những kiến thức chuyên môn giúp học sinh được tiếp cận nhiều hơn với nghệ thuật hội họa thế kỷ trước. Những tinh hoa vốn quý cần học hỏi qua các tác phẩm của một họa sĩ danh tiếng, cách làm việc nghiêm túc của một họa sĩ chân chính có trách nhiệm với các tác phẩm của mình.

KẾT LUẬN

Tầm quan trọng của việc dạy học bộ môn Mỹ thuật đã nêu lên một số vấn đề cấp thiết trong đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay. Học sinh cần coi trọng, bảo vệ những giá trị nghệ thuật mà cha ông ta đã dày công gây dựng việc làm cần thiết nhất là phải gắn kết các hoạt động dạy học lý thuyết với gắn liền với thực tế nhất là đối với bộ môn mỹ thuật.

Để nâng cao hứng thú sáng tạo, chất lượng học tập, phát huy tình yêu thương đất nước, luận văn đã phân tích tính cần thiết và tính hiệu quả nhiều mặt trong việc vận dụng sáng tạo nghệ thuật tạo hình trong tranh hoạ sĩ Lê Phổ vào mỗi bài giảng trên lớp.

Luận văn đã phân tích tính khả thi của hệ thống tư liệu hết sức đa dạng của nghệ thuật tạo hình trong tranh của ông và thực nghiệm cho học sinh vận dụng nghệ thuật tạo hình đó để sáng tạo trong một số bài học vẽ tranh tĩnh vật mang lại kết quả tích cực.

Qua nghiên cứu này học viên cũng cảm thấy tự tin hơn với những hiểu biết sâu rộng hơn về một danh họa của nước nhà đó là những kết quả đạt được của nghiên cứu **“Nghiên cứu nghệ thuật tạo hình trong tranh của họa sĩ Lê Phổ vận dụng vào giảng dạy cho học sinh trường trung học cơ sở Nguyễn Phong Sắc”**.